

Det finansielle markedes sammenbrud

Det er på tide at genopbygge og omforme, det er på tide, at politikerne viser deres værd

Set i lyset af mødet i Manchester, der spillede en meget central rolle i forbindelse med udviklingen af det kapitalistiske system såvel som i tilsynecomsten af en organiseret arbejderklasse, er det symbolsk og passende, at Europa-Parlamentets PSE-Gruppe i dag vedtager en række principper, der skal være vejledende for de omfattende reformer, der nu er behov for i vores økonomiske og finansielle systemer som følge af den hensynsløse finansielle kapitalisme i de senere år. De fem nedenstående principper er baseret på den erklæring, der blev vedtaget den 5. november 2008 af de europæiske socialistiske og socialdemokratiske premierministre og partiledere under formandskab af PSE-Gruppens formand Poul Nyrup Rasmussen.

1. Redningsbælter er ikke kun for bankfolk

- **Nu står det klart for alle:** Nogle gange er markedet problemet og regeringen løsningen.
- For et par uger siden var de finansielle markeders voldsomme sammenbrud skyld i, at Europa og resten af verden befandt sig på randen af en økonomisk katastrofe. I elvte time gjorde en koordineret regeringsintervention i Europa og andre steder, at den finansielle sektor blev reddet fra et krak. Nu må vores ledere gøre det samme for os andre.
- Vi står over for den alvorligste økonomiske krise i 80 år. Det er altså midt i denne krise, at værdien af vore institutioner, den demokratiets værdi og de europæiske værdier, bliver sat på prøve – kan vore ledere imødegå denne udfordring? Vil de gå sammen om at sikre jobs og fremgang? Hvis de klarer det, kan de ikke blot skabe økonomisk bedring, men de kan også skabe grundlaget for en bedre og mere stabil økonomisk ledelse, et sundere demokrati og et mere progressivt samfund.
- På de områder, hvor markederne har lidt sammenbrud, kan kun en stærk, koordineret handlingsplan på regeringsniveau genskabe tilliden, fylde ordrebogen og øge efterspørgslen fra både virksomheder og forbrugere. Europæiske regeringer bør øge de offentlige udgifter, tilskynde til iværksættelse samt fremme oprettelsen af og væksten i små og mellemstore virksomheder. Jo mere koordinerede sådanne aktioner er, jo mere effektive vil de være.
- For at opnå ovennævnte er der fire vigtige skridt, EU hurtigt kan tage:
 1. Redegøre i detaljer for omfanget af det nødvendige incitament på europæisk plan for at skabe en ramme for medlemsstaternes handlinger – og insistere på, at alle medlemsstater skal bidrage til redningspakken i det omfang og med de midler, deres finansielle situation tillader.

2. Give støtte til medlemsstater, der er i økonomiske vanskeligheder, og hvis evne til at handle alene er meget begrænset. Flere lande uden for euroområdet har oplevet, at deres valuta er blevet udsat for spekulative angreb, og de er som følge heraf blevet tvunget til at hæve renten, hvor de burde sænke den. Euroen har sikret sine medlemmer fra valutakriser, men selv for nogle af dem er omkostningerne ved finansieringen af den offentlige gæld steget. Europa spiller en væsentlig rolle i forbindelse med at skaffe og kanalisere kapital – for eksempel gennem forsikring af den offentlige gæld gennem eurobonds eller gennem Den Europæiske Investeringsbanks øgede lån til små og mellemstore virksomheder og til grønne investeringer.
3. Anvende Europas etablerede mekanismer, som f.eks. rapporten om Lissabonstrategien og de økonomiske og beskæftigelsesmæssige retningslinjer, der snart offentliggøres, til at sende en klar besked om, hvad der er behov for. Prioriteten skal være løsninger, der i) fungerer hurtigt og ii) styrker og moderniserer den europæiske økonomi.
4. For at opnå hurtige resultater skal medlemsstaterne anmodes om at yde hjælp til dem, der har mest brug for det, og navnlig til små virksomheder og sårbare husholdninger. At der gives en europæisk hjælpende hånd til de mest udsatte.

2. Bankerne, der tog vores penge, skal nu levere varen

- Regeringerne hostede ikke op med flere billioner euro af skatteydernes penge, fordi de elsker bankerne, men derimod fordi at når banker svigter, kan virksomhederne ikke få den kredit, de har behov for, folk kan ikke optage lån, virksomheder går fallit, boligværdien falder, job mistes.
- Bankerne tog pengene, og nu vil vi se resultater:
 - o Lånene til husholdninger og virksomheder, og navnlig små og mellemstore virksomheder, skal hurtigst muligt genoprettes; udlånspraksis skal underlægges en langt strengere kontrol gennem en finansiel ombudsmand, der har til opgave at sikre, at offentlige midler bruges i offentlighedens interesse og ikke til privat berigelse.
 - o Rentesænkningerne skal fortsættes hurtigt og fuldt ud.
 - o Ikke flere enorme bonusser eller personlige aftaler.
 - o Ingen egentlige afskedigelser.
- Regeringerne bør gøre det klart, at de er villige til at gøre, hvad der skal til for at sikre, at jobs, virksomheder og hjem er beskyttede.
- Vi kræver langt mere gennemsigtighed fra regeringerne i forbindelse med deres forvaltning af vores penge. De skal klart og offentligt redegøre for, hvad de vil have fra bankerne hvad angår lånepolitikker, forvaltning og aflønningsstrukturer, samt hvilke foranstaltninger de vil træffe for at bremse de finansielle spekulanter.

3. Tiden er inde til at redde planeten

- Recessionen er verdens umiddelbart mest presserende udfordring, men langt den største udfordring i de kommende år er klimaændringerne. Vores eneste håb for at undgå en

miljøkatastrofe er et hurtigt skift til en emissions- og energibesparende økonomi, men omfanget af de nødvendige investeringer har indtil nu været skræmmende.

- Vi ved også nu, at den europæiske økonomi har brug for en massiv stigning i investeringerne for at undgå en alvorlig og længerevarende recession. Vi opfordrer til, at der udarbejdes en europæisk grøn investeringspakke, således at der slås to fluer med et smæk.
- Europa er en verdensleder i hurtigt voksende sektorer, som f.eks. miljøteknologi, miljøbestemte varer og vedvarende elproduktionsteknologi. Europæiske socialdemokrater har fremsat et handlingsprogram, der skal skabe **10 millioner nye jobs inden 2020 gennem grøn vækst**. Men det vil kræve enorme investeringer at nå disse mål og at leve op til Europas forpligtelser med hensyn til klimaændringerne. Vi opfordrer Europas ledere til at tage denne udfordring op med en pakke af intelligente grønne investeringer, der bringer Europa tilbage på arbejde og bringer os tættere på at nå vores klima- og energimål.

4. Samarbejde og solidaritet er i vores interesse mere end nogensinde

- På verdensplan er det de mest sårbare, der står for skud under den finansielle krise, lige som det er tilfældet i Europa. ILO har vurderet, at ca. 150 mio. jobs vil forsvinde næste år i udviklingsverdenen som et resultat af den rige verdens kreditrestriktioner. Den meget nødvendige kapital flyder ud af de mindre udviklede lande, i takt med at de finansielle institutioner leder efter sikre tilflugtssteder til deres penge.
- Europa er med rette stolt over at være langt den største bistandsdonor i verden. Vi skal dog ikke gøre os nogen forhåbninger om at nå millenniumudviklingsmålene, før de grundlæggende regler i de globale finans- og handelssystemer er genopbygget på et mere stabilt og progressivt grundlag.
- Derudover vil det være hårdt for EU's lande at komme ud af recessionen, så længe vores handelspartnere er i recession. Ud over vores moralske forpligtelse i forbindelse med millenniumudviklingsmålene har vi brug for stærke markeder, der kan købe Europas varer og tjenesteydelser, da det, der hjælper udviklingslandene, hjælper os.
- Vi har helt klart lært lektien af det finansielle sammenbrud: Koordineret europæisk indsats var en succes, hvor den nationale indsats var mislykket. I realøkonomien vil en koordineret indsats på både europæisk og globalt plan ligeledes være langt mere indflydelsesrig end rent nationale løsninger. Vi tilslutter os efterspørgslen efter en ny Bretton Woods, der kan skabe en ny, mere ansvarlig, mere stabil og mere retfærdig global finansiell forvaltning.
- På kort sigt skal G20-genopbygningsplanen sikre, at IMF sammen med centralbankerne og regeringerne i den udviklede verden og de pengestærke statslige investeringsfonde frigør nok kredit til, at udviklingslandene kan bekæmpe recessionen. Dohahandelsrunden skal hurtigt bringes til en vellykket og udviklingsvenlig afslutning.

5. Økonomer tilbage på skolebænken (også politikere)

- I løbet af meget få uger i 2008 blev der vendt op og ned på den finansielle verden. De idéer, der havde regeret verden i næsten 30 år, der havde opstillet grænser for, hvad der var politisk muligt, der havde domineret den politiske og økonomiske diskussion, viste sig at være forkerte.
- Med samme pludselighed er gamle sandheder, der for længst var blevet forvist fra den generelle politik, blevet genopdaget. Uden den kraftige regulering og offentlige kontrol er markederne, og især de finansielle markeder, naturligt ustabile. Regeringerne skal være den endelige garant for den finansielle sektors sundhed såvel som for det økonomiske aktivitetsniveau.
- Styringen af efterspørgslen er atter en regerings kerneansvar. Som det ser ud nu med monetære instrumenters dårlige forfatning, er finanspolitikken det mest magtfulde instrument til bekæmpelse af recessionen.
- Vi har også på den hårde måde lært om farerne ved den halsbrækkende vækst i den finansielle sektor, der drives af den ubarmhjertige finansielle innovation i sin søgen efter mere og mere komplekse markedsbaserede løsninger, der skal håndtere de risici, som f.eks. valutakursernes volatilitet, der engang var regeringernes hverv.
- Hvert eneste store sammenbrud i den fremherskende økonomiske model fører til dybtgående ændringer i måden, hvorpå økonomer undervises, og i måden, hvorpå vi styres:
 - o 1930ernes store depression førte til tre årtier med Keynesisk "velfærds kapitalisme";
 - o stagflationen i 1970erne førte til den monetaristiske modrevolution, der har styret os lige siden dengang.
- Nu må markedsdyrkelsens sammenbrud og filosofien om, at grådighed er godt, fra de sidste 30 år føre til en grundlæggende selvransagelse hos både økonomer og politikere. Økonomerne bliver nødt til at skabe en ny og bredere vision om, hvordan deres hverv kan bidrage til at opbygge et bedre samfund. Politikerne bliver nødt til at lære at tænke længe og grundigt, før de overlader deres ansvar til markedets magi.

Manchester, den 12. november 2008